

Strah.

Uršika“, reko nekega večera mati svoji hčerki, „pojdi v kuhinjo in in prinesi oni beli krožnik, ki stoji spredaj na mizi!“
Uršika gre v kuhinjo, pa kmalu se vrne brez krožnika in

smrtno-bleda.

„Otrok!“ zakličejo mati, „kaj pa ti je?“ „Joj, mati“, odvrne jecljaje Uršika, „v kuhinji je duh — neka bela prikazen.“ Mati vzamejo luč ter dejo smehljaje: „Pojdi bojzljivka, bova vjele prikazen. Kje pa je?“ Trepetaje pokaže Uršika v kot. Mati gredo tja in ne najdejo družega, nego belo brisačo, na katero je ravno svetila luna. Brisača se je zagugala, ker je Uršika vrata odprla in s tem napravila veter.

Velikokrat so se pozneje bratci in sestrice posmehovali Uršiki in ji oponašali ta strah.

Malenšek.

Pod hruško.

I.

Ni je več nje, brez katere si domače hiše niti misliti nisem mogel.

Kakor bi ne bila domača hiša, takisto se mi je dozdevalo, ko sem opazil, da ne stoji več pred njo kot hrast debela, visoka, gosto vejhata hruška. Velika vrzel in praznota je zazijala pred hišo.

Škoda je je. Ob dežju nam je bil dežnik, ob solncu solnčnik, ob vetru varstvo hišni strehi, ob hudi uri strelovod. In strela jo je strla, popolno strla. Sicer se je je starost že oprijemala okroinokrog, toda stala bi še danes, da ni prišel nanjo ogenj izpod neba.

Hiša ali hruška: teh dveh ena je namenjena bila ognju, in hruška je kot zvesta varihinja dala življenja za našo hišo. In vendar je je škoda. Ne vem, kako morejo biti brez nje. V moji mladosti bi je ne bili mogli pogrešati.

„Pod hruško zanesi! Pod hruško potegni!“ Takisto se je glasilo, ako je bilo treba pred dežjem na varno spraviti kako orodje ali celo voz suhega sena.

Pod hruško smo použivali od spomladi do jeseni kosilo, južino, malico in večerjo. Pod hruško na tratici smo poležkovali ob opoldanski vročini, ondi počivali v večernem hladu, ondi molili večerno molitev. Ondukaj so dajali oče svoje zapovedi in naročila, in smo ob praznikih vasovali s svojimi sosedi.

Sto in sto spominov se je obnovilo, ko sem zagledal prazno mesto, kjer je kraljevala mogočna naša hruška. Naj vam enega povem.

II.

Na jesen je že šlo. Prijazen večer. Solnce je zahajalo vrhom starega Triglava in je čarobno razsvetljevalo veličastno skalnato skupino, ko smo se utaborili na navadnem mestu pod hruško. Mati so upravkar skuhali večerjo in postavili na vsako okno po eno skledo, da se pohladi jed, ker oče nikakor niso mogli jesti vročega.

„Kaj vrelo nosiš!“ slišal sem jih mnogokrat.

Počasi smo znašali skupaj, nizko mizico, vsak svoj stolček — no očetu smo ga tudi vselej prinesli — in tako vse priredili za večerjo. Kar se prikaže doli pod kozelcem, na robu hriba, nekovo pokrivalo, za pokrivalom glava, za glavo pleča, na plečih pa vsakršna roba: mišnice različnih krojev, košarice pletene iz drobne žice in kdove, kaj še vse. Naposled je stal pred nami prav ves piskrovezec Martinek iz Slovakov.

„Bog vam daj dober večer!“ je izpregovoril in bil že na tleh. Dolga pot ni bila za njegovo pokvarjeno nogo.

„Tudi tebi! — Od kod pa, od kod?“

„V mestu sem pripravljaj gospodinjam počeno posodo, pa ni več mnogo, imajo vse železno, vse železno . . . Zdaj sem se pa sem privlekel; dejal sem, da bi bil čez noč pri vas.“

„Lahko boš, če boš hotel, gori v otavo se boš zaril; ravno danes smo jo spravili.“

Tedaj postavijo mati prvo skledo na mizo.

„No pa prisedi, Martine, boš z nami zajel.“

Svoj stol sem mu dal, sam pa sem stopil po bučo, jo privalil k mizi in si jo uravnal za pripraven sedež.

Med modrimi pogovori smo použivali božje darove. Naposled postavijo mati namesto pijače latvico kislega mleka pred nas. To smo je opletali, to nebeško hladilo.

„Štrbunk!“ je dejalo, in kakor žarki se je pocedilo iz sklede na vse strani. Vsi smo si brisali obraze, najbolj pa Martinek, kajti on je dobil dva deleža.

Hruška se je odtrgala gori v vejevju in jo je namerila naravnost v sredo sklede; druga za njo je pa prehitela Martinkovo žlico na potu v njegova usta.

„Budimpešta, tacega pa še ne!“ brisal si je Martinek obraz, brke in obleko. „Tega pa ne pozabim do sodnjega dne.“

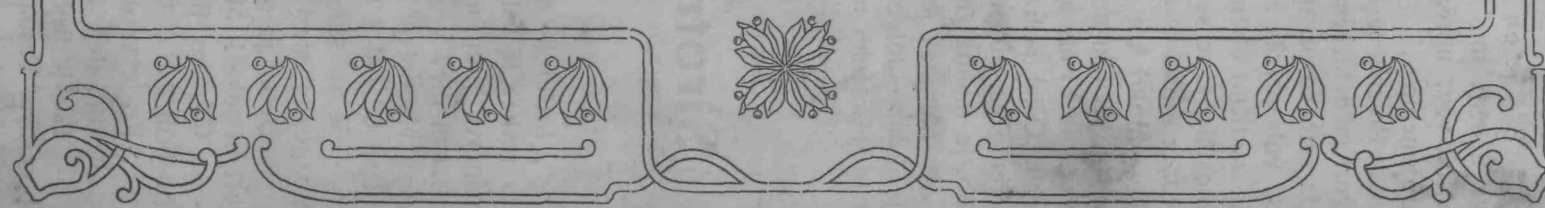
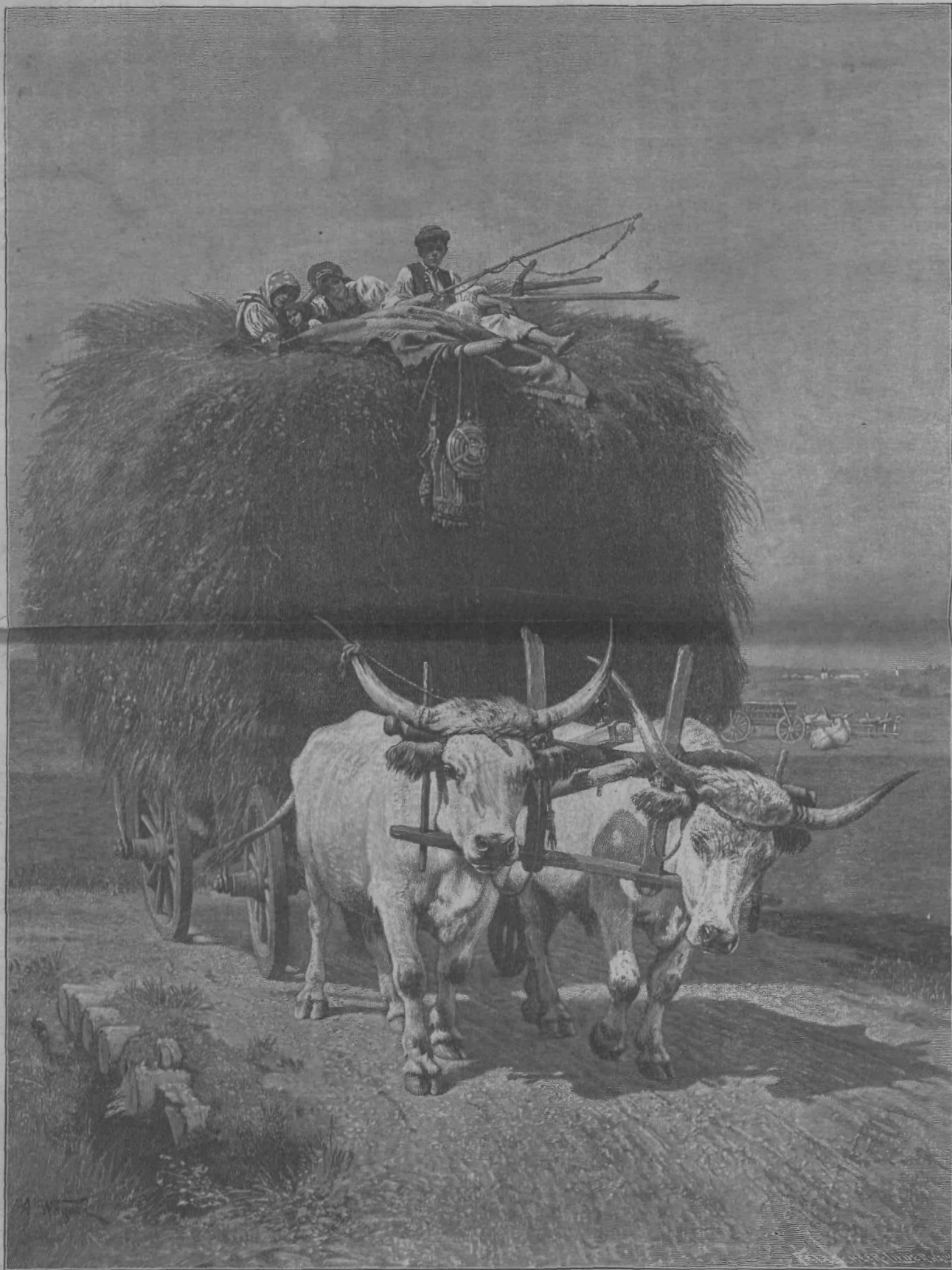
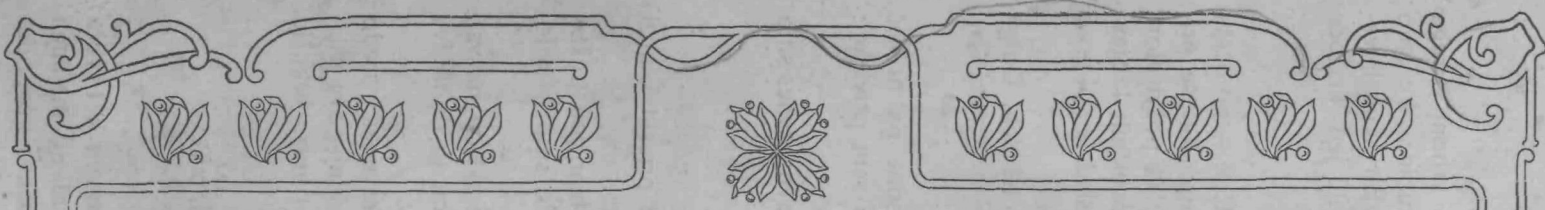
Kar nehali smo in polegali polagoma po trati.

„Ti Martine“, vprašali so oče, „kje si pa pravzaprav doma?“

„O, to je daleč, oče, tam pod Ogrom.“

„Pa si tisto svojo krivo nogo že na svet prinesel?“

„O, kaj še. Pri osemnajstih letih sem bil še korenjak, raven kot sveča na altarju. Rečem vam. Služil sem pri premožnem kmétu. Radi so me imeli in bil sem mu mesto sina in ne rečem dvakrat, da bi ne bil danes gospodar onega domovanja, pa je prišlo drugače.“

Bilo je ob košnji. Gospodar je imel obširne travnike. Velikanske vozove sena smo vozili domov. Nekega dne naložimo spet dišečega sena visok voz, uprežemo par domačih ogrskih volov, se spravimo na voz in poženemo.

Prijetna je bila tista vožnja v večernem hladu, na ravni cesti, visoko gori na dehtečem senu. Menili smo, kako je lepo in prijetno in še opazil nisem, da smo že pri mostičku, ki drži čez počasen potoček, in tudi ne, da sta se vola prerila že prav na stran ceste. Kar se ogledam, opazim nevarnost in zakričim obenem, toda bilo je prepozno. Kolesa so šla prav ob koncih mostnic, ki so se dvignile na drugi strani in — nagnil, zvrnil se je velikanski voz z mosta v vodo.

Mokri kot miši sta izlezli Bara in Kata iz umazane vode. Martinek pa ni mogel nikamor; žrd mi je pritisnila in zdrobila nogo. Gospodar je storil vse, da bi me spravil na noge, toda tudi zdravniki mi niso mogli pomagati. Ostal sem kruljevec in bom kruljevec žive dni. Lahko bi bil danes premožen gospodar tam na Ogrskem, pa sem reven piskrovezec; pa naj bo, je menda že božja volja tako.“

Martinek je končal, toda, ko smo ležali na dehteči otavi, gotovo mu je duh še dolgo dolgo plaval doli nad ogrsko ravnino, nad ravno cesto, nad nesrečnim mostom

F—rec.

Sirotni Tonček in njegov oče.

(Pripoveduje Vesnin.)

(Konec.)

Prišel je do Marijine podobe, katero je bil pred sto leti, v zahvalo za rešitev iz velike nevarnosti, pritrdil pobožen mož na prastaro lipo in napravil pred njo malo klopico za molitev. Na tej klopici je klečal sedaj neznan mož v globoki pobožnosti in s sklenjenimi rokami.

Nehoté je deček obstal; ni hotel motiti tujca v njegovi molitvi in vendar bi se bil rad s kratkim vzdihom zatekel k priprošnjici Bogorodici.

Še je stal neodločen na istem mestu, ko je gospod vstal in krenil po gozdni stezi naprej, ne da bi bil zapazil Tončka.

Deček je nato pristopil k lipi, pokleknil na klopico in dvignil proseče oči in roke k Mariji in jo goreče prosil pomoči.

Otroško ji je potožil svojo nezgodo, in debele solze so mu tekle po licih.

Ko je vstal in šel naprej, je zagledal neko temno reč, ki je ležala na mahovitih fleh. Pripognil se je in jo pobral.

Bila je listnica, polna bankovcev. Še nikdar deček ni bil videl tolikega bogastva. Veselje mu je vzkipelo v srcu; a hitro je izginilo, ko se je domislil, da denarja ne sme obdržati, ker ni njegova last, ampak nedvomno